

עין משפט
גר מצוה

א **א** מ״י פ״ח מהלכות לולב הלכה א סמוך עשין מד טוש״ע א״ח ס״ תרמט סעיף א:

ב **ב** מ״י וסמוג שס טוש״ע א״ח ס״ תרמנה סעיף ה:
ג **ג** מ״י וסמוג שס טוש״ע א״ח ס״ תרמט סעיף ג:
ד **ד** מ״י שס הלכה ג סמוג שס טוש״ע א״ח ס״ תרמה סעיף ו:

ה **ה** מ״י שס הלכה ט סמוג שס טוש״ע א״ח ס״ תרמט סעיף א ג:

תרמט סעיף א ג:

רבינו חננאל

ועל מגדלי בהמה גסה ועל קוצצי אילנות טובות ועל ד' דברים ממון בעלי בתים יורד לטמיון על עושקי שכר שכיר. ועל כובש שכר שכיר. ועל פורק עול מצוארו ונותנו בצואר חבריו וגסות הרוח כנגד כולן. ופשוטין הן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול והיבש כר'. ואוקימנא היבש משום דבעינן הדר וליכא. גזול נמי ביו"ט ראשון כתיב לכם והאי לאו שלכם. ובשאר הימים נמי לפני יארש א) דהא אינו שלכם.

חשק שלמה על ר"ח

^[א] הדבר תמוה דהא ביו"ט שני לא צעי לכס רק הטעם משום מנזה הצאה צעירה ואולי דלמה ט"ס נפל בכאן וז"ע.

כט:

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא^[ב] משום דליתקש לולב לאתרוג דכתיב ציה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב

(שמות טו) זה אלי ואנוהו דאין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מיפסל זהכי כדמוכח^[ג] פ"ק (לעיל דף יא:) דאמרי רבנן לולב מנזה לאוגדו משום שנא' זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק אין מעמידין (ע"ו דף כט:) דתנן התרננים של נכרים יבשים מותרים ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר חדש דהא אמרינן לקמן (דף לג.) גבי הדס יבש יבשו רוב עליו ונשתייר שס שלשה צדי עלין לחין כשירין אלמא אין היבשות תלוי צננים עשר חדש אלא יש לומר יבשות דהכא כמו יבשות און צכור דתנן צפרק על אלו מומין (בכורות דף לו.) רצי יוסי בן המשולם אומר יבשה עד שתהא נפרכת צנפורן:

נקטם ראשו. לכאורה מיירי צשני עלין האמצעיים היוצאין מראש השדרה אצל קשיא דבגמרא (דף לב.) קאמר רצי יהושע בן לוי ניטלה החיומת פסול והן אותן העלין האמצעיים והא אפילו צנקטס ראשו פסול כל שכן נטלו לגמרי וצריך לומר דנקטס ראשו מיירי צרוצ העלין העליונים אי נמי אצטריך ליה לרצי יהושע בן לוי לאשמועינן ניטלה דסלקא דעתיא דחשיצ הדר טפי מנקטס אי נמי ניטלה אחת מן החיומת דצנקטס לא מיפסלה אח"כ נקטמו שתייהן:

נפרצו ע"יו. צרוצ עלין איירי כדחניא צתוספתא (פ"צ) ופי' צקונטרס שנפרצו מן השדרה שלו ואינן מחוצרין אלא על ידי אגודה משמע שרוצה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא משמע כן בגמ'^[ד] דאמרין נפרצו דעצד כי חופיא והעלין שנתלשו מן השדרה הוי מיקרו כדאמרין בגמרא (דף לו:) אמר רבה לא (ליגוד^[ה]) איניש לוליצא צהושענא דמשתיירי הוי והוי חליצה כלומר אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערצה וצא לקבץ מתחת לא יקבץ צעודו צאגודו דמשתיירי עלי הלולב כשנתלש מן השדרה על ידי הקציצה ומן ההוצין עושין חופיא כדאמרין צהגזול קמא (צ"ק דף טו.) האי מאן דגזל לוליצא מחצירה ועצדינהו הוי קני מעיקרא לוליצא והשתא הוי הוי ועצדינהו חופיא קני מעיקרא הוי והשתא חופיא

וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: **קפסיון** ותני לא שנא ביו"ט ראשון וז"ש שני. משמע דדייק מדקמני סתם ולא מפליג ותימה הא אמרינן לקמן (דף לד:) ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצ"ט שני כשר כדאמרין לקמן (דף לו:) בגמ' דר' חנינא מטביל ציה ונפיק ציה ומוקי מחני' צי"ט ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאלו הא לקמן צסוף הסוגיא דייק רצ נחמן צר יצחק הכי אצל הכא (א) לא אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דיבש הכי נמי גבי נקב קמני עלמה חוזית על רוצו דמפסיל אף צי"ט שני משום הדר ומיהו צירושלמי^[ו] משמע קצת דמשום חוזית לא מיפסיל אלא צי"ט ראשון דמסיק עלה רצי יצחק צר נחמן צסם ר' שמואל כל הפסולין אינן פסולין אלא צי"ט ראשון צלצד תמן אמרין רוצו מצד אחד חוטמו כרוצו והיינו צמקום אחד דאמרין לקמן (דף לה:) גבי חוזית ומיהו אי יום ראשון דווקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיצ כחסר ולא מסתצר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסיק ותני כמו שמואל דשמעתין דמוקי מחניתין דגזול צי"ט ראשון ומכשיר צי"ט שני אי נמי צרישא דמשנה שיך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג אצל כולוהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג צסיפא וסונה דצריו סתם אף על פי שיש לחלק:

בעינן הדר וז"בא. משמע דפשיטא ליה דצעינן הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקס אלא צי"ט ראשון וכן ולקחתם דממעטינן מיניה^[ז] חסר דצעינן לקיחה תמה לא מיפסיל אלא צי"ט ראשון כדקאמרין לקמן צפירקא (דף לו:) ר' חנינא מטביל ציה צי"ט שני ונפיק ציה ותימה מאי שנא זה מזה הא כולוהו צהדי הדדי כתיבי צחד קרא ולקחתם לכס ציום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהני דכתיבי מקמי ציום ראשון עליה קיימי אצל הדר צתריה כתיב אכתי קשיא^[ח] מדכתיב ולקחתם דרשינן צהקומץ רצה (מנחות דף כו.) ולקמן צפירקין (דף לד:) דארצעה מינין צצלולב מעכצין זה את זה דצעינן לקיחה תמה וצשילאי פירקין (דף מא:) וצריש לולב וערצה (לקמן ד' מג.) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רצים שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלא כתיב ולקחת לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רצי ישמעאל (מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם^[ט] ואם כן צשאר הימים תיסגי צמין אחד וצלקיחה של אחד צשציל כולס לכך נראה דהיינו טעמא משום דיום ראשון דאורייתא צגצולין ושאר יומי דרצנן זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערצה (לקמן דף מד.) הלכך צעיקר הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון צשאר יומי כעין דאורייתא וכן צהדר משום הדור מנזה אצל צחסר וצשאלו לא תקון וצגזול פלוגמא דשמעתין דרצי יוחנן סצר דתקון משום מנזה הצאה צעצירה וצמואל סצר דלא תקון דמתוך שיוצא צשאלו יוצא נמי צגזול:

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה

ועל שהיה ספק בידם. של צעלי צתים הללו למחות ציד עוצרי עצירות צצדורס צצצריהם נשמעים מחמת עושרם והצריות יראים מהם ולא מיחו: ועל שפוסקין. צעלי צתים הללו צדקה צרצים שיתנוהו לעניים (והס^[א]) ולא נותנים: צצמיון. שנטממין וכלים מאליהם: כובש. שמדחהו צלך וסוצ: עושק. לגמרי גזול שכרו: ועל גפות הרוח. שמתגאים ומשתררין על אחיהם צשציל עושקן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב כף של תמרים והדר תני הדס וערצה צאפי נפשייהו: גזול. פסול ולקחתם לכס כתיב משלכס: יבש. דצעינן מנזה מהודרת דכתיב (שמות טו) ואנוהו^[א]: של אשירה. אילן שעוצדין אותו ע"ו וצגמרא מפרש טעמא: ושל עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה תקצוץ^[ב] ולולב צעי שיעור ד' טפחים כדלקמן (דף לב:) וכיון דהאי לשרפה קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי: נקטם ראשו. פסול דלא הוי הדר: נפרצו ע"יו. משדרה ואינס מחוצרין אלא על ידי אגודה כי חופיא^[ג] שקורין אשקוצ"א לאו הדר הוא: נפרדו ע"יו. מחוצרין הן צשדרה אלא שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן כענפי אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו עליו יאגדס שיהו עולין עם השדרה כשאר לולצין: ציני דר הברזל. מפרש צגמרא. ציני דקלים: בשרות. לולצין שלהן ואת"פ שעלין שלהן קטנים מאד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש צגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דצעינן נענוע כדלקמן (דף לו:) מעלה ומוריד מוליד ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב'** קפסיון ותני. פסול: לא שנא ביו"ט ראשון. דחיוציה מדאורייתא: לא שנא ביו"ט שני. דליתיה צנטילת לולב אלא מדרצנן דציום הראשון כתיב: בשלמא יבש. פסול דדרצנן נמי כיון דמנזה הוא משום זכר למקדש^[ד] צעינן הדור מנזה: אמאי לא. מהיכא תיתי למיפסליה: שנאמר

והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד אחד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש צגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דצעינן נענוע כדלקמן (דף לו:) מעלה ומוריד מוליד ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב'** קפסיון ותני. פסול: לא שנא ביו"ט ראשון. דחיוציה מדאורייתא: לא שנא ביו"ט שני. דליתיה צנטילת לולב אלא מדרצנן דציום הראשון כתיב: בשלמא יבש. פסול דדרצנן נמי כיון דמנזה הוא משום זכר למקדש^[ה] צעינן הדור מנזה: אמאי לא. מהיכא תיתי למיפסליה: שנאמר

והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד אחד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש צגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דצעינן נענוע כדלקמן (דף לו:) מעלה ומוריד מוליד ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב'** קפסיון ותני. פסול: לא שנא ביו"ט ראשון. דחיוציה מדאורייתא: לא שנא ביו"ט שני. דליתיה צנטילת לולב אלא מדרצנן דציום הראשון כתיב: בשלמא יבש. פסול דדרצנן נמי כיון דמנזה הוא משום זכר למקדש^[ו] צעינן הדור מנזה: אמאי לא. מהיכא תיתי למיפסליה: שנאמר

והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד אחד ואין עולין עם ארכה של שדרה: כדי לנענע בו. מפרש צגמרא שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דצעינן נענוע כדלקמן (דף לו:) מעלה ומוריד מוליד ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב'** קפסיון ותני. פסול: לא שנא ביו"ט ראשון. דחיוציה מדאורייתא: לא שנא ביו"ט שני. דליתיה צנטילת לולב אלא מדרצנן דציום הראשון כתיב: בשלמא יבש. פסול דדרצנן נמי כיון דמנזה הוא משום זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערצה (לקמן ד' מג.) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רצים שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלא כתיב ולקחת לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רצי ישמעאל (מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם^[ז] ואם כן צשאר הימים תיסגי צמין אחד וצלקיחה של אחד צשציל כולס לכך נראה דהיינו טעמא משום דיום ראשון דאורייתא צגצולין ושאר יומי דרצנן זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערצה (לקמן דף מד.) הלכך צעיקר הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון צשאר יומי כעין דאורייתא וכן צהדר משום הדור מנזה אצל צחסר וצשאלו לא תקון וצגזול פלוגמא דשמעתין דרצי יוחנן סצר דתקון משום מנזה הצאה צעצירה וצמואל סצר דלא תקון דמתוך שיוצא צשאלו יוצא נמי צגזול:

משום

מסורת הש"ס
עם הוספות

א (גיטין לג.) [לת:],
ב [ע"י חוס' לקמן לא:],
ג [ע"י חוס' לקמן לא:],
ד [לקמן לב: לו:] מנחות
מב, **ה** [לעיל כו: וש"ץ],
ו ע"י לעיל דף יא:,
ז לקמן לב.,
ח לקמן מא.,
ט לא.,
י לב.,
כ ה"ו,
ל ע"י תוס' לקמן דף לד: ריש ד"ה שתהא,
מ ע"י תוס' מנחות כז. ד"ה ולקחתם.

הגהות הב"ח

א **א** תוס' ד"ה קפסיק ותני וכו' אצל הכא עדיין לא אסיק אדעתיה:

תורה אור השלם

א **ו**ענינים יירשנו ארץ וְהַתְּעַנְּנוּ עַל רֹב שְׁלוֹם: [תהלים לו, יא]

ב **ו**לְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפַּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עֵבֶת וְעָרְבֵי נֹחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יי אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: [ויקרא כג, כ]

ליקוטי רש"י

א **כ**ם **מ**ש"כ**ב**.ם. להוציא את הגזול ואת השאלו [לעיל כז:].

הגהות וצייונים

א [רש"ל מ"ו (גליון): **ב** צ"ל תקבוצ ושרפת (כ"ה בקרא וכ"ה ברש"י שברר"ף), או שצ"ל תקבוצ וגו': **ג** בתוס' הרא"ש איתא כדאמרין וע"י כפור"ת: **ד** [צ"ל ציגוין] (גליון) וע"י רש"ש דג"י הרא"ש ליגוד: **ה**] נדצ"ל **ד**הא מדכתיב (ע"י תוס' הרא"ש):

לעזי רש"י

אשקוב"א. פירוש מטאטא (עין רש"י ורד"ק ישעיה יד, כג ורש"י מגילה דף יח סוע"א ד"ה טאטימא), מכבד שמכבדין זו את הציט (ערוך ערך טא ועיין רש"י סוכה דף לב ע"א ד"ה כי חופיא).